

Handläggare: Anna Hörnsten
Telefon: 08-508 20 061

STADSDELSFÖRNYELSEN I VANTÖR 2006 – Rågsveds Hälsoträdgårdar

FÖRSLAG TILL BESLUT

Vantörs stadsdelsnämnd beslutar att tilldela 0,500 mnkr för utvecklingen av Rågsveds Hälsoträdgårdar, enligt detta tjänsteutlåtande från stadsdelsförvaltningen den 24 maj 2006.

Monika Viklander
Stadsdelsdirektör

Margaretha Selin
Chef för Äldre- och
handikappomsorg

SAMMANFATTNING

Vantörs stadsdelsnämnd har tilldelats ett planeringsutrymme om 36,4 mnkr för projekt inom Stadsdelsförnyelsen under åren 2003-2006. Några av de områden som Vantörs stadsdelsnämnd har prioriterat i sitt handlingsprogram för Stadsdelsförnyelsen är trivsel och trygghet samt lokal utveckling och samverkan. Inom dessa målområden föreslår förvaltningen i detta ärende ett projekt kallat "Rågsveds Hälsoträdgårdar". Projektets mål är att utveckla de befintliga trädgårdsterrasserna i Rågsveds Äldrecentrum till Hälsoträdgårdar enligt ett koncept liknande "Sinnenas trädgård". Trädgårdarna ska vara sinnesstimulerande med stor rikedom av färger, dofter, arter och smaker. De ska även innehålla minnesstimulerande inslag som kolonistuga, berså, fruktträdgård, skogsmiljö och vattenspel. Allt ska vara lättillgängligt med särskild inriktning på äldre med funktionshinder. Målgruppen är de boende på Rågsveds äldrecentrum, alla medborgare över 65 år i Vantör och deras anhöriga. Effektmålen är bl. a att minska frakturer, sömnproblem och läkemedelskonsumtion hos målgruppen. Den totala kostnaden för projektet beräknas uppgå till 7,5 Mnkr varav Stadsdelsförnyelsens andel är 0,500 Mnkr.

ÄRENDETS BEREDNING

Detta ärende har beretts inom äldre- och handikappomsorgen inklusive socialpsykiatri. Ärendet har även tagits upp till diskussion inom styrgruppen för Stadsdelsförnyelsen 2006-04-04. Vantörs pensionärsråd diskuterade ärendet 2006-04-21. Samverkansmöte med de ideella organisationerna i Salongernas projektgrupp ägde rum 2006-05-16.

BAKGRUND

Kommunfullmäktige beslutade i september år 2003 att de övergripande målen med stadsdelsförnyelsen ska vara ökad tillväxt, minskade skillnader mellan olika delar av staden samt utveckling av metoder för att bryta fördomar, rasism och diskriminerande strukturer. Dessutom fastställdes ett antal processmål och kriterier för arbetet. Samtliga åtgärder inom stadsdelsförnyelsen ska syfta till positiva förändringar som på sikt sänker stadens kostnader eller minskar ökade kostnader. Insatserna kan avse både sociala och fysiska utvecklingsbehov och ska vara av engångskaraktär.

Fullmäktiges beslut innebär att Vantörs stadsdelsnämnd har tilldelats ett planeringsutrymme för projekt inom stadsdelsförnyelsen motsvarande 36,4 miljoner kronor för åren 2003-2006. Vantörs stadsdelsnämnd har formulerat en vision för Vantör och ett handlingsprogram för stadsdelsförnyelsen med ett antal prioriterade områden, ett av dessa områden är att öka trivselen och tryggheten i stadsdelen samt att verka för lokal utveckling och samverkan. Inom dessa områden har även en förbättrad folkhälsa tagits upp som ett viktigt delmål för stadsdelen.

PROJEKTBESKRIVNING

I anslutning till ”Salongerna” en trappa upp i Rågsveds Äldrecentrum finns det två terrassträdgårdar i söderläge. Huset förvaltas av MiCasa Fastighets AB som ägs av Stockholms stad. Trädgårdsterrasserna är i behov av renovering och MiCasa AB har fattat beslut om att påbörja renoveringen under hösten 2006. I samband med detta har Salongerna och Rågsveds Äldrecentrum tagit fram ett utvecklingsförslag, som innebär att trädgårdsterrasserna utvecklas till Hälsosträdgårdar enligt ett koncept som liknar ”sinnenas trädgård”. MiCasa AB har fattat beslut om att delta i detta projekt enligt projektbeskrivningen (bil 1).

Utevistelse och fysisk aktivitet är hälsofrämjande och påverkar därför den enskildes behov av vård och omsorg. Hälsoeffekterna, mätbara och/eller upplevda, innebär en starkt positiv förändring av vardagen för äldre som regelbundet vistas i utemiljö¹. Bland effekterna kan nämnas

- stärkt skelett och därmed minskad risk för benskörhet
- bibehållen muskulatur och rörlighet

¹ Bengtsson Anna, R 2003:60

- förbättrad sömnkvalitet
- minskad läkemedelskonsumtion

En stor folkhälsostudie² visar att nära 70 % av de äldre rangordnar hälsovärde av en trädgård högt. Vill man översätta vinsterna av utevistelse i kostnadsbesparingar visar en annan studie³ att för varje höftfraktur som förebyggs sparar kommun och landsting sammanlagt ca 300 000 kronor.

Vikten av utevistelse i en sund och säker miljö, kravet på ökad fysisk aktivitet och stadsdelsnämndernas ansvar för att skapa möjligheter till detta har lyfts fram i flera av stadens styrdokument, bl.a. i äldreomsorgsplanen och det nya förslaget till folkhälsoprogram.

Projektet ”Rågsveds Hälsoträdgårdar” vänder sig till alla personer över 65 år i Vantör och deras närstående med en särskild inriktning på de boende i Rågsveds äldrecentrum.

Effektmål

Syftet med projektet är att erbjuda de äldre i Vantör en attraktiv och meningsfull utevistelse i förebyggande och/eller rehabiliterande syfte. De övergripande effektmålen är:

- Att målgruppen ska uppleva en förbättrad livskvalitet, genom en förbättrad hälsa och en meningsfullare vardag
- Att läkemedelskonsumtionen och antalet frakturer minskar i målgruppen
- Att målgruppen får en förbättrad sömnkvalitet
- Att Rågsveds Äldrecentrum utvecklas till en förebild inom äldreomsorgen på lång sikt.

Projektmål

Projektmålet är att anlägga Hälsoträdgårdar i Rågsveds Äldrecentrum. Dessa ska erbjuda en skräddarsydd trädgårdsmiljö, som är mycket välanpassad för målgruppen äldre personer med varierande grad av funktionshinder. Trädgårdarna ska bl a innehålla följande:

- Sinnesstimulerande miljöer i form av grönska med stor rikedom av arter, dofter, smaker och färger
- Minnesstimulerande inslag såsom kolonistuga, berså, fruktträdgård, skogsmiljö, och vattenspel
- Full tillgänglighet för funktionshindrade
- Trygg och skyddad miljö med tillgång till personal och ledsagare

² Norling, Ingemar & Larsson, Eva-Lena 2004

³ Wånell, Sven Erik R 2005:6

- Upphöjda grässängar där rullstolsburna äldre lätt kan lägga sig i gräset
- Möjlighet till gång- och balansträning genom rosenpergola och på varierande markunderlag exempelvis träbrygga, samt stig av stenmjöl och natursten.
- Möjlighet för äldre till egna odlingar i form av upphöjda odlingslådor

Ytterligare ett projektmål är att kompetensutveckla personalen inom äldreomsorgen och frivilligarbetarna genom utbildningar i trädgårdsterapeutisk verksamhet.

Ovanstående mål ska uppnås genom:

- Att hälsoträdgårdarna noggrant detaljprojekteras för att säkerställa kraven på tillgänglighet och attraktivitet.
- Att fortsätta förankra projektet hos alla berörda parter: Vantörs pensionärer, anhöriga, personal, frivilliga, ideella organisationer, förvaltning och primärvård.
- Att fördjupa samarbetet med primärvården för att erbjuda bättre vård och på sikt kunna utvärdera hälsoeffekterna.
- Att erbjuda de ideella organisationerna, frivilliga och anhöriga ett neutralt och lustbetonat forum för samarbete, som blir ett komplement till driften av verksamheten som är anknuten till hälsoträdgårdarna.
- Att genom samarbete med Salongerna sprida informationen till äldre personer boende utanför Rågsveds Äldrecentrum, samt fördjupa samverkan med frivilliga, närståendevårdare och de ideella organisationerna.
- Att planera och genomföra implementeringen av trädgårdsterapeutisk verksamhet i hälsoträdgårdarna, bl.a. genom att utbilda all berörd personal samt frivilligarbetare.

Tidplan och budget

2005-2006

Förprojekteringen genomfördes under 2005 och den fortsatta projekteringen har pågått under hela 2006. Ansökningar om delfinansiering har gjorts till Kompetensstegen och Folkhälsoanslaget. Under resten av året planeras detaljprojektering, kontakter med samarbetspartners samt påbörjande av rivnings- och ombyggnadsarbeten på den ena av de båda terrasserna.

2007-2008

Ombyggnadsarbetet fortsätter parallellt med förberedelser inför introducerandet av trädgårdsterapeutisk verksamhet i vården med start 2008, samt uppbyggnaden av den sociala ekonomin kring hälsoträdgårdarna. Dess roll, i förenings- eller nätverksform, är att aktivt delta i hälsoträdgårdarnas användning, marknadsföring, och utveckling samt att tillsammans med fastighetsägaren och äldreomsorgen, garantera trädgårdarnas fortlevnad i ett långsiktigt perspektiv.

Projektet avslutas den 31 december 2008.

Projektets budget beräknas till totalt 7,5 miljoner kronor för år 2005 till och med år 2008 fördelat enligt följande:

Syfte	2005	2006	2007	2008	Finansiär	kostnad
Anläggningskostnader		40 %	60 %	-	MiCasa + folkhälsoanslaget	4400
Projekteringskostnader	25 %	75 %	-	-	MiCasa + Salongerna + RÄC + Stadsdelsförnyelsen	590
Kompletteringar		-	100 %	-	MiCasa	484
Lösa inventarier		-	70 %	30 %	Fonder + donationer	100
Drift/etableringsperiod		-	50 %	50 %	MiCasa + folkhälsoanslaget	430
Löpande driftskostnader/år		100 %	100 %	100 %	MiCasa	
Projektledarens lön		10 %	50 %	40 %	Folkhälsoanslaget + Salongerna	1200
Personalutbildning	30 %	-	50 %	20 %	Kompetensstegen + RÄC	200
PR kostnader		20 %	50 %	30 %	RÄC+ Salongerna	50
Ideella organisationer		10 %	50 %	40 %	Kompetensstegen + Salongerna	50
Totalt, tsk.						7504

Ansökan om medel från Stadsdelsförnyelsen:

85 % av projekteringskostnaden

500 000 kronor.

Samarbetsparter

Projektet kommer att samarbeta med:

- MiCasa Fastighets AB
- Samlad hemtjänst och övrig personal inom äldre- handikappomsorgen
- Stadsdelsområdets ideella organisationer
- Primärvården, genom Brynäsmodellen, för att följa upp, värdera och säkerhetsställa dem förväntade hälsoeffekterna som hälsoträdgårdarna ska erbjuda
- Salongerna - social mötesplats för äldre i Vantör.

STADSDELSFÖRVALTNINGENS SYNPUNKTER

Förvaltningen anser det vara mycket positivt att MiCasa Fastighets AB har beslutat sig för att delta i finansieringen och utvecklingen av Rågsveds Hälsoträdgårdar.

Trädgårdarna har goda förutsättningar att höja statusen, både på Rågsveds Äldrecentrum

och Rågsved i dess helhet. Förvaltningen vill dock betona vikten av att det upprättas ett avtal mellan MiCasa AB och stadsdelsförvaltningen där ansvarsfördelningen i projektet tydligt framgår, både vad gäller drift, underhåll, framtida investeringar, äldreomsorgens nyttjanderätt samt färdigställandet av Hälsoträdgårdarna i enlighet med projektbeskrivningen (bil 1).

Behovet av en god kvalitet, med möjlighet till utevistelse och meningsfulla aktiviteter inom äldreomsorgen, har betonats i många sammanhang och bekräftas bland annat i de studier som nämns i projektbeskrivningen (bil 1). Förvaltningen gör bedömningen att projektet har goda förutsättningar att erbjuda målgruppen stimulerande vardag och på sikt leda till en förbättrad folkhälsa i Vantör.

Genom Rågsveds Hälsoträdgårdar ges äldreomsorgen en unik chans att arbeta på en hög kvalitativ nivå, samtidigt som Vantörs medborgare över 65 år får en ny mötesplats i anslutning till Salongerna, som redan i dag utgör ett bra tillskott till de äldres sociala liv i Vantör. Förvaltningen anser att det är viktigt att all personal och frivilligarbetare inom äldreomsorgen erbjuds kompetensutveckling inom ramen för projektet. Det skapar förutsättningar för en helhet och långsiktighet som är mycket värdefull.

Hälsoträdgårdarna har ett unikt läge genom att de ligger på första våningen i en fastighet. Anläggningen kommer att vara variationsrik och därmed påkostad, varför ett skyddat läge med ständigt närvarande personal minskar riskerna för vandalisering och angrepp från djur. Förvaltningen räknar med att klotterangrepp och nedskräpning inte kommer att utgöra något problem i denna anläggning, varför driftkostnaderna kommer att kunna hållas på en betydligt lägre nivå än om den hade varit belägen ute i stadsmiljön.

Stockholms stadsbyggnadskontor har, i samarbete med Vantörs och Farstas stadsdelsförvaltningar samt markkontoret, inlett en process för att ta fram underlag för en naturreservatsbildning kring norra Magelungen. Detta kan leda till att naturområdet blir mer tillgängligt för äldre och funktionshindrade personer, vilket i sin tur kan utgöra ett viktigt komplement till den verksamhet som byggs upp genom Hälsoträdgårdarna i Rågsveds Äldrecentrum. Medborgardialogen kring naturreservatsbildningen kommer att genomföras under sommaren och tidig höst 2006. Under denna period kommer medborgare och organisationer att få möjlighet att uttrycka sina förslag till utveckling av området, bland annat vad gäller tillgängligheten.

Förvaltningen anser att Rågsveds Hälsoträdgårdar och utvecklingen av ett naturreservat kring norra Magelungen och Högdalstopparna, är ett steg i rätt riktning för att uppnå ett mer sammanhållet Vantör samtidigt som folkhälsoarbetet kan förstärkas. Dessa båda aspekter är en del av den lokala handlingsplanen för Vantörs Stadsdelsförnyelse. Förvaltningen verkar för att den servicelinje som nu trafikerar Rågsved även ges en hållplats i anslutning till Rågsveds Äldrecentrum. Denna åtgärd skulle ytterligare kunna förstärka Hälsoträdgårdarnas tillgänglighet för de som bor i andra delar av Vantör. På så sätt kan flertalet äldre i Vantör åtnjuta kulturell, social och fysisk stimulans genom Salongernas och Hälsoträdgårdarnas verksamhet.

Projektet uppfyller de övergripande målen för Stadsdelsförnyelsen genom att förstärka de äldres möjligheter att uppnå ökad trygghet, trivsel, förbättrad hälsa och ett utökat utbud av fritidsaktiviteter. Det uppfyller även ett antal processmål inom Stadsdelsförnyelsen genom att samverkansformen mellan äldreomsorgen, frivilligarbetarna och de ideella organisationerna vidareutvecklas. Medborgarna har även haft goda möjligheter att delta i planeringen av projektet. Hälsoträdgårdarna uppfyller kriterierna för Stadsdelsförnyelsen genom att göra Vantör mer attraktivt och bidra till en kunskapsutveckling inom äldreården. Projektet innebär också en mobilisering av ordinarie resurser i det lokala utvecklingsarbetet.

Förvaltningen föreslår därför att nämnden beslutar att tilldela 0,500 Mnr för genomförandet av projektet "Rågsveds Hälsoträdgårdar" enligt projektansökan (bil 1).

BILAGOR

1. Projektbeskrivning - Rågsveds Hälsoträdgårdar